

УДК 343.9

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12\(22\)-60-72](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12(22)-60-72)

Валуєв Антон Олександрович начальник Відділу архітектури, інвентаризації нерухомого майна та юридичного забезпечення ТОВ «Підприємство Агрофон», аспірант Державного податкового університету (Україна), <https://orcid.org/0000-0002-9561-4675>

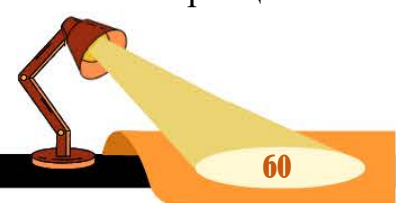
ПРОТИДІЯ ПОЛІТИЧНОМУ ТЕРОРИЗМУ

Анотація. Стаття присвячена комплексному аналізу протидії політичному тероризму як багаторівневої системи, що поєднує інформаційний, психологічний, фізичний та правовий контури. Обґрунтовано, що ефективність відповіді політичному терору визначається не інтенсивністю силових заходів, а якістю інституційної готовності: узгодженістю норм, чіткістю процедур, швидкістю координації та здатністю зберігати верховенство права. Показано, як міждисциплінарні підходи (психологія, соціологія, політологія) формують методологічну базу профілактики радикалізації, тоді як практична площина потребує ризик-орієнтованих моделей, що інтегрують розвіддані, фінансовий моніторинг, кримінальну статистику й сигнали цифрових платформ.

Окремий акцент зроблено на стратегічних комунікаціях: запропоновано інформаційні протоколи, які мінімізують «символічний капітал» насильства (стримане висвітлення, швидкі верифіковані брифінги, контрнаративи та програми виходу/реінтеграції), а також на етичних запобіжниках, що унеможливають героїзацію виконавців. На матеріалі порівняльних практик висвітлено інституціоналізацію контртерористичної політики (перехід від реактивних до випереджувальних дій), значення спеціалізованих підрозділів і правил застосування сили (ROE), механізмів післяопераційного розбору та незалежного нагляду. Обґрунтовано процесуальні гарантії допустимості доказів і мінімізації побічної шкоди.

Запропоновано рамку внутрішньодержавних рішень: гармонізацію законодавства, розмежування компетенцій, персональну відповідальність посадових осіб, парламентський і судовий контроль, захищені канали обміну даними та єдині SOP. На міжнародному рівні окреслено пріоритети співпраці з Інтерполом/Європолом, уніфікацію стандартів екстрадиції та фінансового блокування, взаємне визнання процесуальних дій, узгодження з базовими документами ООН і регіональними режимами санкцій.

Доведено, що перехід від фрагментарних реакцій до інтегрованої архітектури (профілактика → готовність → реагування → відновлення → аудит і корекція політик) знижує відтворення терористичних практик, підвищує резуль-

тативність і зберігає суспільну довіру; запропоновано індикатори оцінювання, які дозволяють відрізнити реальну спроможність від декларативної активності.

Ключові слова: тероризм, політичний тероризм, контртерористична політика, співробітництво, протидія, боротьба, профілактика.

Valuiev Anton Head of Department of architecture, real estate inventory and legal support Agrofon Enterprise LLC, postgraduate University of the State Fiscal Service of Ukraine (Ukraine), <https://orcid.org/0000-0002-9561-4675>

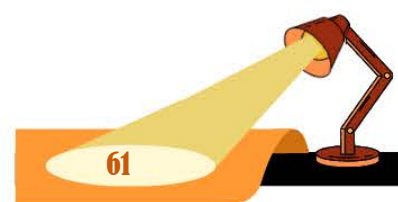
COUNTERING POLITICAL TERRORISM

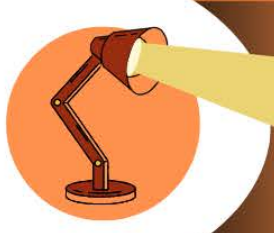
Abstract. The article is devoted to a comprehensive analysis of countering political terrorism as a multi-level system that combines informational, psychological, physical, and legal aspects. It is argued that the effectiveness of the response to political terror is determined not by the intensity of forceful measures, but by the quality of institutional readiness: the consistency of norms, the clarity of procedures, the speed of coordination, and the ability to maintain the rule of law. It is shown how interdisciplinary approaches (psychology, sociology, political science) form the methodological basis for the prevention of radicalization, while the practical plane requires risk-oriented models that integrate intelligence data, financial monitoring, criminal statistics, and signals from digital platforms.

Particular emphasis is placed on strategic communications: information protocols are proposed that minimize the «symbolic capital» of violence (restrained coverage, rapid verified briefings, counter-narratives, and exit/reintegration programs), as well as ethical safeguards that prevent the glorification of perpetrators. Comparative practices are used to highlight the institutionalization of counterterrorism policy (the transition from reactive to proactive actions), the importance of specialized units and rules of engagement (ROE), post-operation review mechanisms, and independent oversight. Procedural guarantees for the admissibility of evidence and the minimization of collateral damage are substantiated.

A framework for domestic decisions is proposed: harmonization of legislation, separation of powers, personal responsibility of officials, parliamentary and judicial oversight, secure data exchange channels, and uniform SOPs. At the international level, priorities for cooperation with Interpol/Europol, unification of extradition and financial blocking standards, mutual recognition of procedural actions, and harmonization with basic UN documents and regional sanctions regimes are outlined.

It has been proven that the transition from fragmented responses to an integrated architecture (prevention → preparedness → response → recovery → audit and policy correction) reduces the recurrence of terrorist practices, increases effectiveness, and maintains public trust. assessment indicators have been proposed that allow distinguishing real capacity from declarative activity.

Keywords: terrorism, political terrorism, counterterrorism policy, cooperation, counteraction, struggle, prevention.

Постановка проблеми. Політичний тероризм залишається однією з найжорсткіших загроз сучасній безпеці. Глобалізація, взаємопов'язаність фінансових та інформаційних потоків, технологічна доступність інструментів насильства і пропаганди створили умови, за яких локальні події швидко набувають транскордонного виміру. Трагічні кризи останніх десятиліть продемонстрували: ефективність державної відповіді залежить не лише від сили реагування, а й від якості підготовки, координації та правової визначеності контртерористичної політики.

Теоретичне осмислення феномену політичного тероризму – від психологічних профілів «самотніх виконавців» і членів осередків до соціології радикалізації та політичної природи насильницьких конфліктів – забезпечило методологічну базу для профілактики. Водночас практика щоразу доводить: коли загроза виходить за межі академічних моделей, вирішальними стають спроможність інституцій, швидкість ухвалення рішень і чіткість процедур. Прогалини в праві або інституційній архітектурі неминуче трансформуються у прогалини безпеки. Історичний досвід багатьох країн показує, що переломні події слугують каталізатором формування цілісних підходів: від декларацій – до реальних механізмів координації, кризового менеджменту та превенції. Саме інституційна готовність, а не ситуативні «силові відповіді», визначає здатність держави стримувати ескалацію, захищати громадян і водночас зберігати легітимність дій у межах верховенства права.

У цій статті протидія політичному тероризму розглядається як багаторівнева система, що охоплює: інформаційний рівень – виявлення й обмін даними, картографування зв'язків, фінансовий моніторинг; психологічний рівень – переговорні стратегії в кризах із захопленням заручників, робота з мотивацією та тактиками терористів, контрнаративи; фізичний рівень – спеціальні операції, засоби нейтралізації загроз із пріоритетом захисту життя; правовий рівень – узгоджені національні норми та міжнародно-правові інструменти, що забезпечують превенцію, переслідування і справедливий судовий розгляд. Окремий акцент робиться на балансі між безпекою та правами людини. Надмірне розширення репресивних повноважень породжує «ефект бумеранга»: зміцнює групову згуртованість екстремістів і підриває суспільну довіру. Тому поруч із силовими компонентами ключового значення набувають зменшення соціальної бази радикалізації, стратегічні комунікації, просвітницькі програми, парламентський і судовий нагляд, а також процедурні запобіжники зловживанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У різні роки до проблем дослідження тероризму в своїх наукових працях зверталися такі зарубіжні вчені, як Г. Аллісон, Р. Бейснер, Дж. Белл, С. Гук, П. Девіс, Б. Дженкінс, Ч. Добсон,

М. Келдор, А. Конте, Р. Фірі, Р. Хантер, А. Шейлі та ін. Серед вітчизняних вчених дану тему досліджували В. Ємельянов, Ю. Іванов, Б. Канцелярук, С. Моханчук, Д. Нікіфорчук, М. Руденко, О. Сушко, Г. Токаревський та ін. Однак, на нашу думку, попри достатнє теоретичне опрацювання проблематики та значний масив публікацій, залишаються відкритими певні питання щодо протидії політичному тероризму.

Мета дослідження – дослідити проблематику протидії політичному тероризму, визначити заходи та інструменти протидії політичному тероризму.

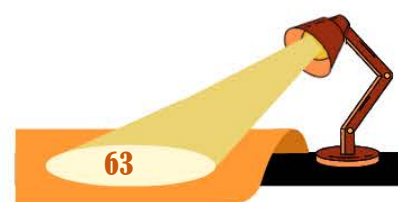
Виклад основного матеріалу. Сучасна хвиля політизованого насильства вимагає не риторики, а інтелектуально чесної діагностики причин і механізмів його відтворення. Йдеться про перехід від загальних констатацій до формування керованої системи рішень, що попереджає виникнення осередків політичних терористів, ускладнює їхню логістику та позбавляє можливості масштабувати операції. Така система має спиратися на перевірені методики, прозорі процедури та узгоджені інструменти координації між інституціями.

Міждисциплінарні дослідження за останні десятиліття істотно просунули розуміння феномена політичного тероризму. Психологія дала інструменти для опису індивідуальних траєкторій радикалізації – від самоізоляції та «гніздування» в закритих онлайн-спільнотах до ескалації намірів. Історичний аналіз показав, що організації тримаються на поєднанні структурних стимулів (ресурси, ідеологічні «рамки», підтримка зовнішніх акторів) та ситуативних каталізаторів (кризи, конфлікти, символічні дати). Соціологія виявила, як медіа-екосистема й алгоритмічне підсилення контенту можуть створювати «інформаційні капсули», де насильство нормалізується та набуває статусу прийнятної тактики.

Політологічна перспектива окреслює тероризм як інструмент політичного тиску, що виникає там, де інституційні канали артикуляції інтересів або заблоковані, або дискредитовані. Відтак завдання держави – не лише силова нейтралізація, а й відновлення легітимних способів представництва, здатних зняти попит на екстремальні практики. Це потребує ідентифікації «вузлів напруги» в політичному процесі та корекції політик, які ненавмисно підживлюють радикалізацію (дискримінаційні процедури, непрозорість рішень, санкції без належних гарантій).

На рівні прикладних підходів пріоритет мають ризик-орієнтовані моделі. Вони зводять воєдино дані розвідки, фінансового моніторингу, кримінальної статистики та сигналів із цифрових платформ. Критично важливою є поведінкова аналітика: не ідеологічні ярлики, а патерни дій – пошук прекурсорів, спроби отримати зброю або спеціальні навички, різкі зміни у мережі контактів, тестові виходи на об'єкти. Такі моделі повинні працювати в режимі мінімально необхідного втручання та із чітким аудитом похибок, аби не перетворювати превенцію на масовий нагляд.

Окрема роль належить інформаційній політиці та стратегічним комунікаціям. Замість перетворення злочинців на «антигероїв» ключовим стає зменшення

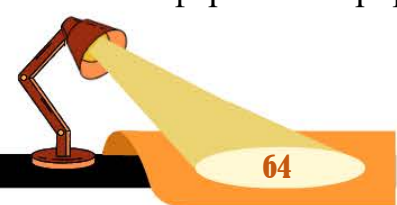
«символічного капіталу» насильства: стримане висвітлення терактів, швидкі і точні брифінги, контрнаративи, розроблені разом із лідерами громад. Паралельно – підтримка програм виходу з угруповань і реінтеграції, що знижують привабливість радикального «шляху без повернення».

Юридичний контур має забезпечувати і чіткість кваліфікації діянь, і процесуальні гарантії, які роблять державні дії захищеними в суді. Це означає: зрозумілі дефініції, пропорційні санкції, підконтрольність негласних заходів, допустимість доказів, отриманих без порушення базових прав. Контртерористична політика, що ігнорує верховенство права, неминуче продукує зворотний ефект – посилює мобілізаційний ресурс екстремістів та руйнує довіру громадян.

Нарешті, протидія тероризму – це не лінійний процес «від інциденту до арешту», а замкнений цикл управління: ідентифікація ризиків → профілактика → готовність і реагування → відновлення → уроки і корекція політик. Лише така петля зворотного зв'язку дає змогу поступово закривати «дірки» в інституційній архітектурі, водночас не підвищуючи довільно рівень примусу. Ефективна відповідь на політичний тероризм – це злагоджена взаємодія аналітики, соціальної профілактики, точкових силових дій та процесуальних запобіжників. Результатом має бути не демонстративна жорсткість, а відчутна для громадян безпека, збережена легітимність держави та зменшення самого попиту на насильство як інструмент політики.

Практика показує: аналітика та теорія працюють на етапі профілактики, але коли загроза виходить у реальне поле, результат визначають не дискусії, а спроможність інституцій. Йдеться про створення спеціалізованих підрозділів і сталих процедур взаємодії, які здатні запобігати ескалації та локалізувати кризу ще до того, як вона набуде некерованого характеру. Ключовою передумовою такої спроможності є національний правовий каркас. Якщо повноваження, підзвітність і межі примусу не задані законом, контртерористична політика лишається декларацією. Відсутність або фрагментарність норм автоматично породжує тактичну роз'єднаність, правову вразливість доказів і, зрештою, – відсутність послідовної державної лінії.

Показовим є досвід Сполучених Штатів Америки. До 1972 року країна фактично не мала зведеної урядової стратегії боротьби з тероризмом: звучали політичні заяви, але не існувало єдиної моделі реагування. Криза із захопленням заручників під час Мюнхенської Олімпіади виявила інституційну неготовність США. Відправною точкою змін став підписаний президентом Р. Ніксоном 25 вересня 1972 року меморандум про створення при уряді спеціального координаційного органу з питань протидії тероризму. Протягом кількох років ця ініціатива переросла в цілісну архітектуру: у вересні 1977 року з'явилися окремі профільні урядові структури (Організація із заходів у відповідь у зв'язку з актами терору та Організація із планування, координації та формулювання політики у сфері антитероризму), а в 1978 році їх роботу доповнили профільні комітети з

перегляду політик і процедур у сфері антитероризму. Наступний крок – якісна зміна парадигми: під час наради 1984 року за участю держсекретаря, оборонного відомства, ЦРУ та Ради нацбезпеки було закріплено відхід від суто реактивної моделі до випереджувальних дій. Із цього часу контртероризм у США кристалізувався у стислий набір операційних засад, який умовно можна подати як «політику чотирьох принципів»:

- 1) жодних поступок шантажу – відмова легітимізувати вимоги терористів;
- 2) рішуче застосування закону – примус лише в межах правових процедур із судовим контролем;
- 3) підтримка партнерів – посилення спроможностей дружніх держав і спільні дії проти мереж та їх фінансування;
- 4) постійний тиск на осіб і режими, що підтримують тероризм, за допомогою санкцій, дипломатичних і фінансових інструментів.

Мюнхенські події 1972 року стали тривожним сигналом не тільки для США. Низка європейських і близькосхідних держав також усвідомила, що без заздалегідь підготовлених спеціальних підрозділів ефективне реагування неможливе. Тому були інституціоналізовані елітні формування оперативного призначення. Їх об'єднує спільна доктрина: швидке розгортання, робота в умовах багатосторонньої загрози (заручники, транспорт, критична інфраструктура), пріоритет збереження життя та обов'язковий післяопераційний аудит дій.

Загальний урок цих реформ простий і водночас вимогливий: контртерористична політика – це не набір разових заходів, а інституційний цикл, у якому закон, міжвідомча координація, тактична майстерність і суспільна підзвітність замикаються в єдину систему. Лише так держава перетворює риторику безпеки на реальну стійкість перед політичним тероризмом.

Практична протидія політичному тероризму реалізується у взаємодії чотирьох рівнів: інформаційного, психологічного, фізичного та правового. Дієвість системи залежить від того, наскільки ці рівні зведено в єдиний контур – від збору й обміну даними до переговорів, тактичних дій та процесуальної фіксації результатів.

1. Інформаційний рівень: збір даних і спільні протоколи.

На цьому етапі акумулюється вся релевантна інформація про осіб, причетних до терористичної діяльності: їхню організаційну належність, мережу контактів, перетини з наркоторгівлею та іншими видами організованої злочинності. Ключове – міжвідомча й міжнародна кооперація: національні силові структури, фінансові моніторингові органи, прикордонні/митні служби, а також партнерські механізми на кшталт Інтерполу та Європолу. Успіх визначається не обсягом «сирих» відомостей, а їхньою верифікацією, швидкістю обміну та здатністю перетворювати масив даних на операційні сигнали для наступних рівнів.

2. Психологічний рівень: профілювання та переговори.

Психологічний вимір має два взаємопов'язані блоки.

2.1. Профілювання мотивації та поведінки.

Йдеться про аналіз «психотипу» виконавців: стійкі мотиваційні установки, тригери ескалації, стиль комунікації, толерантність до ризику, можливі внутрішні суперечності в групі. Влучно підкреслював Д. Хаббард: «ефективна антитерористична політика залежить від розуміння того, про що думають терористи, і того, чому вони роблять те, що роблять, якщо ми беремо самих себе в якості моделі, поведінка терористів буде здаватися незрозумілою» [5, с. 122]. Саме тому профілювання має спиратися не на проекцію «звичайної» логіки, а на емпірично підтверджені поведінкові індикатори.

2.2. Переговорні стратегії у кризах із захопленням заручників.

Переговори застосовують насамперед тоді, коли захоплення заручників використовується як головний засіб тиску. Мета переговорної групи – максимальне збереження життя при мінімумі поступок, що заохочують повторення насильства. Складність процесу полягає в необхідності одночасно:

- установити осіб-нападників та їх внутрішню ієрархію;
- ідентифікувати специфічні мотиви (звільнення спільників, фінансові вимоги тощо). Так, за оцінками дослідників, вимога звільнити в'язнів простежується у третині всіх інцидентів із захоплення заручників;
- спрогнозувати поведінкові сценарії (погіршення стану заручників, «дедлайни», ескалаційні сигнали);
- узгодити лінію комунікації з керівництвом операції та групою тактичного втручання.

Склад переговорної команди. Ведучим переговорів зазвичай є підготовлений співробітник служби безпеки; поруч працює психолог-консультант, який відстежує емоційні стани, підбирає тактики деескалації та попереджає тригери. Перелік ключових якостей переговорника включає: відмінне психофізичне здоров'я, стійкість до стресу, здатність до швидкого встановлення контакту з незнайомцями, дисципліна у прийнятті рішень та відповідальність за наслідки.

Роль медіа. Оскільки переговори потребують чіткого комунікативного результату, іноді залучаються засоби масової інформації (наприклад, для трансляції сигналів, що знижують ризик ескалації). Однак це допустимо лише за узгодженим протоколом, аби не посилювати «символічний капітал» терористів і не створювати небезпечних прецедентів.

Пріоритети сторін. Для переговорної групи безумовною цінністю є життя заручників; для терористів – виконання висунутих вимог (звільнення ув'язнених соратників, викуп тощо). Завдання державної сторони – виграти час для підготовки тактичної операції, поступово знижуючи інтенсивність загрози й не формуючи практик, які стимулюють повторюваність злочинів.

3. *Фізичний етап: відмова від психологічних методів → нейтралізація загроз.*

Коли переговори й інші психологічні інструменти не дають результату, переходять до третього етапу – примусового припинення загрози із пріоритетом збереження життя заручників. Тут застосовують як високоточні індивідуальні засоби ураження, так і засоби масової нейтралізації:

– індивідуальне високоточне ураження. Йдеться насамперед про роботу снайперських пар із сучасною оптикою та далекомірно-лазерними системами. Такий варіант доцільний за доброї видимості, на контрольованій дистанції та коли виконавців небагато й вони чітко ідентифіковані. Перевага – мінімізація побічної шкоди й ризиків для заручників;

– засоби масової нейтралізації. У специфічних сценаріях можуть залучатися акустичні системи спрямованої дії низько- або середньочастотного діапазону. Принцип – створення контрольованого акустичного поля в зоні перебування зловмисників, що викликає дезорієнтацію, зниження здатності координувати дії та відкриває «вікно можливостей» для точкових індивідуальних втручань. Їхнє застосування потребує точного розрахунку потужності й тривалості впливу, аби не нашкодити заручникам;

– фізіологічно орієнтовані (тимчасові) засоби. У виняткових умовах допускається використання спеціальних засобів, що тимчасово та повністю впливають на окремі фізіологічні функції людини (дезорієнтація, короткочасне порушення координації тощо). Ключові обмеження: чіткі протоколи, медичний супровід, заборона застосування проти осіб, які очевидно не становлять загрози, і повна відповідність стандартам прав людини.

Правила застосування сили (ROE). Будь-яке силове рішення супроводжується:

- оцінкою ризиків для заручників і сторонніх осіб;
- фіксацією підстав і пропорційності;
- каналом «гарячого» зв'язку між переговорною групою та підрозділом втручання;
- післяопераційним аудитом для корекції тактик.

4. *Правовий рівень: національний та міжнародний підрівні.*

4.1. *Національний підрівень.*

Правова основа визначає легітимність і межі контртерористичної діяльності в межах держави. Базові елементи:

– нормативне поле. Чіткі дефініції злочинів терористичної спрямованості; процедура кваліфікації діянь; стандарти допустимості доказів; пропорційні санкції;

– суб'єкти та повноваження. Створення спеціалізованих підрозділів (оперативних, слідчих, аналітичних, кіберпідрозділів), їхня підзвітність, координація через міжвідомчі центри;

- процедури та гарантії. Судовий контроль негласних слідчих (розшукових) дій, протоколи застосування сили, медичне й психологічне забезпечення операцій, механізми скарг та незалежного нагляду;
- профілактика і відновлення. Програми ресоціалізації, підтримка потерпілих, відшкодування шкоди, правила публічних комунікацій, які блокують надання насильству «символічного капіталу».

4.2. Міжнародний підрівень.

Оскільки політичний тероризм має транскордонний характер, ключовою є інтеграція у міжнародну систему протидії:

- інституції та співпраця. Взаємодія з відповідними міжнародними організаціями протидії тероризму; участь у спільних слідчих групах; обмін даними через захищені канали; координація з Інтерполом та Європолем;
- міжнародно-правові інструменти. Розроблення нових та уточнення чинних норм, спрямованих на попередження, припинення та ліквідацію наслідків терористичних актів; узгоджені підходи до екстрадиції, взаємної правової допомоги, замороження активів і перекриття фінансування;
- узгодження стандартів. Гармонізація процедур і термінології, щоб забезпечити взаємне визнання процесуальних дій і доказів, а також дотримання прав людини під час екстрадиційних і санкційних процесів.

Попри помітне позбавлення зусиль із вироблення дієвих інструментів протидії політичному тероризму, на міжнародному рівні ця діяльність усе ще не відповідає масштабам загрози. Причини лежать як у площині понять, так і практики: держави по-різному тлумачать саму сутність тероризму, недооцінюють його руйнівний вплив на мирне співіснування, допускають тенденційне висвітлення терористичних і контртерористичних дій в офіційних комунікаціях і медіа, а інколи – намагаються політично виправдати насильницькі акти, називаючи їх «боротьбою за визволення» чи опором «диктату сильних». За таких умов відсутність належно налагодженого, формалізованого механізму контртерористичної політики стає підставою запропонувати низку практичних орієнтирів, корисних і для суспільної науки, і для державного управління.

Передусім варто зняти тліючу напругу у міжнаціональних взаєминах. У різних регіонах світу накопичені соціально-економічні та політичні дисбаланси підживлюють протестні формати – від радикалізму та сепаратизму до тероризму. Відповіддю тут має бути не лише силове стримування, а насамперед політика розв'язання конфліктів: адресні соціальні програми, діалогові та медіаційні процедури, інституційні канали участі й представництва, які зменшують попит на насильство як на «останній аргумент» у публічній сфері.

Водночас контртерористична політика повинна виходити зі специфіки кожного конкретного угруповання. Універсальні репресивні рецепти рідко працюють: надмірний примус продукує «ефект бумеранга», посилює групову згуртованість і радикалізує риторику. Ефективнішою є диференційована модель –

блокування фінансування, відсікання логістики, цільові операції, пропозиції виходу та реінтеграції для низових учасників – у поєднанні з ретельно виваженими комунікаціями, що не створюють «символічного капіталу» від насильства.

Не менш важливим є послідовне звуження соціальної бази тероризму – того самого «мотиваційного резервуара», з якого рекрутуються нові прихильники. Це означає інвестування в освіту з критичного мислення, підтримку локальних ініціатив, які знижують привабливість екстремістських наративів, а також продумані програми ресоціалізації для тих, хто готовий розірвати з насильницькими практиками. Така політика працює повільніше за силові заходи, проте саме вона зменшує відтворення загрози.

Щоб протидія залишалася легітимною, внутрішньодержавний контур має містити чіткі запобіжники від зловживань. Йдеться про правові та організаційні гарантії, які не дозволяють посадовим особам виходити за межі конституційних повноважень, – персональну відповідальність за прийняті рішення, судовий і парламентський контроль за винятковими заходами, можливість ефективного оскарження та реальні механізми відшкодування шкоди у випадку помилок.

Фундаментом цієї архітектури є узгоджене нормативне поле. Закони, що регламентують діяльність правоохоронних та силових органів, мають узгоджуватися з актами про правовий статус громадян, правилами доступу до інформації та межами медійного висвітлення терористичних і контртерористичних дій, а також із законодавством про запровадження надзвичайного стану. Лише внутрішня стикування норм гарантує, що кожна операція витримає і правову, і суспільну перевірку.

Процедурна дисципліна у сфері ухвалення рішень – окремий пріоритет. Будь-яке застосування виняткових заходів має відбуватися лише за спеціально визначеним порядком: з чіткими порогами доказовості, оцінкою необхідності та співмірності, із фіксацією підстав і відповідальних осіб. Заборона позапроцедурних рішень тут не формальність, а запорука довіри.

Так само потрібно розмежувати компетенції органів, відповідальних за контртероризм. Інституції, що виконують ці функції, повинні мати не лише ресурсну й політичну підтримку, а й суспільну легітимність; застосування будь-яких позаконституційних структур є неприпустимим, оскільки підриває правопорядок, який держава має захищати.

Ефективність неможлива без постійної аналітики та обміну даними. Держава має безперервно відстежувати методи і тактики терористичних формувань, організувати міжгалузеві дослідження, підтримувати захищені канали інформаційної взаємодії з партнерами й водночас забезпечувати парламентський, судовий, прокурорський та громадський нагляд за практиками, що перебувають на межі дозволеного. Такий баланс прозорості й безпекової доцільності мінімізує ризики помилок і зловживань.

Зрештою, професіоналізм є спільним знаменником усіх успішних підходів. Мета контртерористичної політики – зробити все можливе, аби акція не відбулася; якщо ж інцидент неминучий, державні інституції мають діяти так, щоб максимально скоротити людські втрати й матеріальні збитки. Це передбачає системні тренування, сценарне планування складних ситуацій і оцінювання результатів за зрозумілими індикаторами – від часу реакції до допустимості зібраних доказів і частки попереджених подій.

У підсумку, перехід від розрізнених і реактивних практик до інтегрованої, вивіреної контртерористичної політики означає поєднання врегульованих процедур, міжвідомчої координації, соціально орієнтованої профілактики та високої професійної спроможності. Лише така цілісна модель перетворює риторику боротьби з політичним тероризмом на відчутну безпекову стійкість.

Розглянуті проблеми протидії тероризму спонукають до подальших пошуків теоретичних узагальнень, вироблення практичних заходів, спрямованих на ефективну боротьбу з тероризмом з урахуванням пропозицій Організації Об'єднаних Націй щодо протидії тероризму:

1. Політичні та управлінські заходи: звернення до конкретної причини політичного незадоволення терористів; участь у вирішенні конфліктної ситуації; пропозиції щодо політичних уступок; участь у широкому політичному діалозі; прийняття і проведення амністії; дипломатичний тиск на державу, яка підтримує терористів.

2. Економічні та соціальні заходи: звертання уваги на специфічні соціально-економічні скарги терористів; проведення соціально-економічної політики, яка зменшує наміри терористів щодо вчинення терористичних актів; звернення уваги на фінансування терористичних організацій.

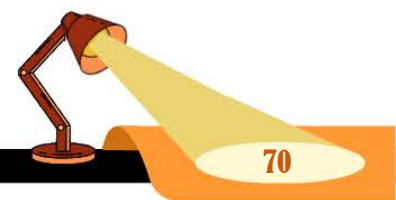
3. Психологічні та комунікаційно-освітні заходи: спроба встановлення загальної бази цінностей, які важливі для терористів; надання можливості вільного волевиявлення думок між учасниками соціального конфлікту; використання засобів масової інформації для проведення контртерористичних інформаційних заходів.

4. Військові заходи: проведення антитерористичних операцій; використання Збройних сил України для захисту її територіальної цілісності та населення; підготовка спеціальних підрозділів та окремих груп населення з метою залучення їх до протидії тероризму.

5. Судові та юридичні засоби протидії тероризму: міжнародні зусилля держави; приведення у відповідність національного законодавства в частині протидії тероризму; формування доказової бази та показів свідків терористичних актів [4, с. 48].

На міжнародному рівні доцільним є застосування наступних заходів:

1. Подальше вдосконалення правових норм, що регламентують боротьбу з політичним тероризмом. Водночас першочергової уваги заслуговує розробка

та вжиття ефективних заходів протидії тероризму, який підтримується державою.

2. Тісна співпраця усіх існуючих на даний момент внутрішньодержавних, регіональних та міжнародних організацій по боротьбі з політичним тероризмом. У рамках боротьби з тероризмом існує необхідність активного використання і національних судів різних держав, і міжнародної судової системи.

3. Вироблення універсального визначення тероризму та його закріплення в резолюції Генеральної Асамблеї ООН.

4. Домовленість на міжнародному рівні про переслідування терористів в усьому світі та їх видачу незалежно від терміну давності злочину.

5. І найголовніше: розробка комплексу міжнародних заходів, спрямованих на створення нетерпимості до тероризму і злочинів терористичної спрямованості, як у національній суспільній свідомості, так і в світовій спільноті. Боротьба з тероризмом може принести успіх лише за умови, що терористам ніхто не буде співчувати.

Література:

1. Габрелян А. Ю. Напрями підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо протидії злочинності. *Коллективна наукова монографія «Державне управління та адміністрування, сфера обслуговування, економіка та міжнародні відносини як рушійні сили економічного зростання держав XXI століття»*. Видання 2. Вінниця, 2021-2022. С. 2 – 18. <https://doi.org/10.36074/paaaseeirdfegcc.ed-2.01>

2. Габрелян А. Ю. Форми адміністративно-правового забезпечення державної політики у протидії. *Матеріали конференції Молодіжної наукової ліги*, 2021. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/liga/article/view/9731> (дата звернення: 20.10.2025)

3. Габрелян А. Ю. Методи адміністративно-правового забезпечення державної політики у протидії. *Збірник наукових праць ЛОГОΣ*, 2021. <https://doi.org/10.36074/logos-19.03.2021.v1.41> (дата звернення: 20.10.2025)

4. Остапенко О. І. Протидія терористичним загрозам в Україні: адміністративно-правовий аспект. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Юридичні науки*, 2014. № 810. С. 43 – 48.

5. Hubbard D. G. *Winning Back the Sky. A tactical analysis of terrorism*. San-Francisco, 1989. 176 p.

References:

1. Habrelian, A. Yu. (2021-2022). Napriamy pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti pravookhoronnykh orhaniv shchodo protydii zlochynnosti [Areas for improving the effectiveness of law enforcement agencies in combating crime]. *Kolektyvna naukova monohrafiia «Derzhavne upravlinnia ta administruvannia, sfera obsluhovuvannia, ekonomika ta mizhnarodni vidnosyny yak rushiini syly ekonomichnoho zrostannia derzhav XXI stolittia»*. Retrieved from <https://doi.org/10.36074/paaaseeirdfegcc.ed-2.01> [in Ukrainian].

2. Habrelian, A. Yu. (2021). Formy administratyvno-pravovoho zabezpechennia derzhavnoi polityky u protydii prostytutsii [Forms of administrative and legal support for state policy in combating prostitution]. *Materialy konferentsii Molodizhnoi naukovoii lihy*. Retrieved from <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/liga/article/view/9731> [in Ukrainian].

3. Habrelian, A. Yu. (2021). Metody administratyvno-pravovoho zabezpechennia derzhavnoi polityky u protydii prostytutsii [Methods of administrative and legal support for state policy in combating prostitution]. *Zbirnyk naukovykh prats ЛОГОΣ*. Retrieved from <https://doi.org/10.36074/logos-19.03.2021.v1.41> [in Ukrainian].

4. Ostapenko, O. I. (2014). Protydiiia terorystychnym zahrozam v Ukraini: administratyvno-pravovyi aspekt [Countering terrorist threats in Ukraine: administrative and legal aspects]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Yurydychni nauky*. 810. 43-48 [in Ukrainian].

5. Hubbard, D. G. (1989). *Winning Back the Sky. A tactical analysis of terrorism*. San-Francisco. 176.